

simi latronum duces. EST autem non minùs gratum extrema delere, quàm prima depellere. Equidèm expectabam jam tuas litteras, idque cum multis: sperabamque etiam Lepidum, temporibus admonitum, tecum de reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbere, mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit factum, et reipub. divino beneficio affeceris, et ipse æternam gloriam consequere. III. Id. Maii. Vale.

ARGUMENTUM.

Nuntiat, quid ad opprimendum Antonium parat.

Plancus Ciceroni Imp. S. D.

His litteris scriptis, quæ postea accidissent, scire te, ad reip. putavi pertinere. Sedulitas mea, ut spero, et mihi, et reip. tulit fructum. Namque assiduis internuntiis cum Lepido egi, ut omnia contentione, reconciliataque voluntate nostra communi consilio, reipub. succurreret: se, liberos, urbem, pluris, quam unum perditum, abjectumque latronem putaret: obsequioque meo, si ita faceret, ad omnes res abuteretur. Profeci itaque per Laterensem internuntium: fidem mihi dedit, se Antonium, si prohibere sua provincia non potuisset, bello persecuturum: me, ut venirem, copiasque jungerem rogavit, eoque magis, quòd et Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur, et Lepidus ne mediocrem quidèm equitatum habebat. Nam etiam ex paucitate ejus non multis ante diebus; decem, qui optimi fuerant, ad me transierunt. Quibus rebus ego cognitis, cunctatus non sum: in cursu bonorum consiliorum Lepidum ad-

juvandum putavi. Adventus meus quid profecturus esset, vidi: vel quòd equitatu meo persequi, atque opprimere equitatum ejus possem: vel quòd exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta est, et ab reipub. alienata, et corrigere, et coercere presentia mei exercitus possem. Itaque in Isara, flumine maximo, quod in finibus est Allobrogum, ponte uno die facto, exercitum ad iv. Id. Maii transduxi. Cum verò mihi nuntiatum esset, L. Antonium, præmissum cum equitibus, et cohortibus, ad forum Julii venisse, fratrem cum equitum quatuor millibus, ut occurreret ei, nisi ad prid. Id. Maii. Ipse maximis itineribus cum quatuor legionibus expeditis, et reliquo equitatu subsequar. Si nos mediocris modò fortuna reipub. adjuvarit: et audaciæ perditorum, et nostræ solitudinis hic finem reperiemus. Quod si latro, præcognito nostro adventu, rursus in Italiam se recipere cœperit, Bruti erit officium occurrere ei: cui scio nec consilium, nec animum defuturum. Ego tamen si id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui sequatur, Italiam à vastatione defendat. Fac valeas, meque mutuò diligas.

ARGUMENTUM.

Gratissimas senatui fuisse Planci litteras, maximèque opportunas, significat; eique auctor est, ut in rebus tam subitis consilium senatus ne expectet, ipse à sese consilium capiat.

M. T. C. Planco S. D.

Nihil post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidèm ipso opportunius

accidere vidi, quàm tuas, Plance, litteras. Reddita sunt enim, frequenti senatu, Cornuto, cum is frigidus sanè, et inconstantes recitasset litteras Lepidi. Sub eas statim recitatae sunt tuæ, non sine magnis quidè̄m clamoribus, cum rebus enim ipsis essent, et studiis, beneficiisque in repub. gratissimæ, tùm erant gravissimis verbis, et sententiis. Flagitare senatus instituit Cornutum, ut referret statim de tuis litteris. Ille se considerare ait velle: cum ei magnum convitium fieret cuncto à senatu, quinque tribuni plebis retulerunt. Servilius rogatus rem distulit. Ego eam sententiam dixi, cui sunt assensi ad unum. Ea quæ fuerit, ex S. C. cognosces. Tu quamquàm consilio non eges, vel abundas potiùs, tamen hoc animo esse debes, ut nihil huc rejicias, neve in rebus tam subitis, tamque angustis à senatu consilium petendum putes. Ipse tibi sis senatus, quocumque te ratio reipub. ducet, sequare. Cures, ut ante factum aliquid à te egregium audiamus, quàm futurum putarimus. Illud tibi promitto, quidquid erit à te factum, id senatum, non modo ut fidelitèr, sed etiam ut sapientèr factum comprobaturum. Vale.

ARGUMENTUM.

Præsentem belli statum describit, cum excusatione fratris à se dimissi, et commendatione suæ dignitatis.

Plancus imp. Ciceroni S. D.

Antonius Idib. Maii ad forum Julii cum primis copiis venit. Ventidius bidui spatio abest ab eo. Lepidus ad forum Voconii castra habet: qui locus

à foro Julii quatuor, et viginti millia passuum abest: ibique me expectare constituit, quemadmodum ipse mihi scripsit. Quod si omnia mihi integra et ipse, et fortuna servaverit; recipio vobis, celeritèr me negotium ex sententia confecturum. Fratrem meum, assiduis laboribus, concursationibusque confectum, gravitèr se habuisse, antea tibi scripsi. Sed tamen, cum primùm posse ingredi coepit, non magis sibi, quàm reipub. convaluisse se existimans, ad omnia pericula princeps esse non recusabat. Sed ego eum non solùm hortatus sum, verùm etiam coegi, isto proficisci: quòd illa valetudine magis conficere se, quàm me juvare posset in castris; et quòd acerbissimo interitu consulum repub. nudatam tali cive prætorè in urbanis officiis indigere existimabam. Quod si quis vestrum non probabit, mihi prudentiam in consilio defuisse sciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem, quòd ego desiderabam, fecit, ut Appellam ad me mitteret, quo obside fide illius, et societatis in repub. administranda uterer. Studium in ea re suum mihi L. Gellius, de tribus fratribus, Sex. Gaviano probavit: quo ego interprete novissimè ad Lepidum sum usus. Amicum eum reipub. cognoscere videor: libentèrque ei sum testimonio, et omnibus ero, qui benè merentur. Fac valeas, meque mutuò diligas, dignitatemque meam, si mereor, tuearis, sicut adhuc singulari cum benevolentia fecisti. Vale.

ARGUMENTUM.

Narrat, quibus de causis ad Lepidum proficiscatur.

Plancus Ciceroni S. D.

Quid in animo habuerim, cum *Lævus*, *Nerva*que discesserunt à me, et ex litteris, quas eis dedi, et ex ipsis cognoscere potuisti, qui omnibus rebus, consiliisque meis interfuerunt. Accidit mihi, quod homini prudenti, et cupido satisfaciendi reipublicæ, bonisque omnibus accidere solet, ut consilium sequerer periculosum magis, dum me probarem, quàm tûm, quod habere posset obtrectationem. Itaque post discessum legatorum, cum binis continuis litteris, et *Lepidus* me, ut venirem, rogaret, et *Laterensis* multo etiã magis, propè implorans, obtestaretur, non ullam rem aliam extimescens, quàm eandem, quæ mihi quoque facit timorem, varietatem, atque infidelitatem exercitus ejus: non dubitandum putavi, quin succurrerem, meque communi periculo offerrem. Sciebam enim, etsi cautiùs illud erat consilium, expectare me ad *Isaram*, dum *Brutus* transjiceret exercitum, et cum collega consentiente, exercitu concordi, et benè de repub. sentiente, hostibus obviã ire: tamèn, si quid *Lepidus* benè sentiens detrimenti cœpisset, hoc omne assignatum iri, aut pertinaciæ meæ, aut timori videbam; si aut hominem offensum mihi, conjunctum cum repub. non sublevassem; aut ipse à certamine belli tam necessarij me removissem. Itaque potiùs periclitari volui, si possem mea præsentia, et *Lepidum* tueri, et exercitum facere meliorem, quàm

nimis cautus videri. Sollicitiorem certè hominem non suis contractis neminem puto fuisse. Nam, quæ res nullam habebat dubitationem, si exercitus *Lepidi* absit, ea nunc magnam affert sollicitudinem, magnumque habet casum. Mihi enim si contigisset, ut prior occurrerem *Antonio*, non mehercule horam constitisset: tantùm ego et mihi confido, et sic percussas illius copias, *Ventidique* *Mulionis* castra despicio. Sed non possum non exhorrescere, si quid intrã cutem subest vulneris, quod priùs nocere potest, quàm sciri, curarique possit. Sed certè nisi uno loco metaremur, magnum periculum ipse *Lepidus*, magnum ea pars exercitus adiret, quæ benè de repub. sentit. Magnam etiã perditii hostes accessionem sibi fecissent, si quas copias à *Lepido* abstraxissent. Quæ si adventus meus repræsserit, agam gratias fortunæ, constantiæque meæ, quæ me ad hanc experientiam excitavit. Itaque ad xii. Kal. Jun. ab *Isara* castra movi: pontem tamen, quem in *Isara* feceram, castellis duobus ad capita positis, reliqui: præsidiaque ibi firma posui: ut venienti *Bruto*, exercituique ejus sine mora transitus esset paratus. Ipse, ut spero, diebus octo, quibus has litteras dabam, cum *Lepidi* copiis me conjungam. Vale.

ARGUMENTUM.

Officium Planci in actione gratiarum sibi fuisse gratissimum fatetur: hortaturque, ut ad extinguendas belli reliquias omni studio incumbat.

M. T. C. Planco Imp. S. D.

Quamquàm gratiarum actionem à te non desi-

derabam, cum te re ipsa, atque animo scirem esse gratissimum: tamen (fatendum est enim) fuit ea mihi perjucunda. Sic enim vidi, quasi ea, quæ oculis cernuntur, me à te amari. Dices: quid antea? Sempèr quidè, sed nunquam illustrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ sunt senatui, cum rebus ipsis, quæ erant gravissimæ, et maximæ, fortissimi animi, summique consilii, tum etiam gravitate sententiarum, atque verborum. Sed, mi Plance, incumbè, ut belli extrema perficias. In hoc erit summa et gratia, et gloria. Cupio omnia reip. causa. Sed meherculè, in ea conservanda jam defatigatus, non multò plùs faveo patriæ, quàm tuæ gloriæ: cujus maximam facultatem tibi dii immortales, ut spero, dedere: quam complectere, obsecro; qui enim Antonium oppresserit, is hoc terribissimum bellum, periculosissimumque confecerit. Vale.

ARGUMENTUM.

Petit, ut de Lepidi fide significet, utrum pro reip. sit, an se cum Antonio junxerit, et hortatur ad belli reliquias opprimendas.

M. T. C. Planco S. D.

Ita erant omnia, quæ istinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te scriberem, non occurreret. Modò enim, quæ vellemus, de Lepido, modò contrà nuntiabantur. De te tamen constans fama, nec decipi posse, nec vinci: quorum alterius fortuna partem habet quamdam: alterum proprium est prudentiæ tuæ. Sed accepi litteras à collega tuo datas Id. Maii: in quibus erat, te ad se scripsisse, à Lepido non recipi Antonium. Quod erit certius,

si tu ad nos idem scripseris. Sed minùs audes fortasse propter inanem lætitiã litterarum superiorum. Verùm ut errare, mi Plance, potuisti? (quis enim id effugerit?) sic, decipi te non potuisse, quis non videt? nunc verò etiam erroris causa sublata est. Culpa enim illa, BIS ad eundem, vulgari reprehensa proverbio est. Sin, ut scripsisti ad collegam, ità se res habet, omni cura liberati sumus: nec tamen erimus priùs, quàm ità esse, tu nos feceris certiores. Mea quidè, ut ad te sæpiùs scripsi, hæc sententia est: qui reliquias hujus belli oppresserit, eum totius belli confectorem fore: quem te et opto esse, et confido futurum. Studia mea erga te, quibus certè nulla esse majora potuerunt, tibi tam grata esse, quàm ego putavi fore, minimè miror, vehementerque lætor: quæ quidè tu si rectè istinc erit, majora, et graviora cognosces. iv. Kal. Jun.

ARGUMENTUM.

Nuntiat de Lepidi perfidia, et conjunctione cum Antonio, novarumque copiarum subsidium postulat, et suam commendat dignitatem.

Plancus Ciceroni S. D.

Puderet me inconstantie mearum litterarum, si non hæc ex aliena levitate penderent. Omnia feci, quare, Lepido conjuncto ad remp. defendendam, minore solitudine vestra perditis resisterem. Omnia ei et petenti recipi, et ultrò pollicitus sum; scripsique tibi biduò antè, confidere me bono Lepido esse usurum, communique consilio bellum administraturum. Credidi chirographis ejus, affirmationi præsentis Laterensis, qui tum

apud me erat: reconciliaremque me Lepido, fidemque haberem, orabat, non licui diutius bene de eo sperare. Illud certe cavi, et cavebo, ne mea credulitate reip. summa fallatur. Cum Isaram flumen, uno die ponte confecto, exercitum transduxissem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, quod petierat per litteras: ipse, ut maturarem venire, praesto mihi fuit stator ejus cum litteris, quibus, ne venirem, denuntiabat: se posse conficere per se negotium: interea ad Isaram expectarem. Indicabo temerarium meum consilium tibi: nihilominus ire decreveram, existimans eum socium gloriae vitare. Putabam, posse me nec de laude jejuni hominis deliberare quidquam, et subesse tamen propinquis locis, ut, si durius aliquid esset, succurrere celeriter possem. Ego non malus homo hoc suspicabar: at Laterensis, vir sanctissimus, suo chirographo mittit mihi litteras: in eisque desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide, querensque, se destitutum, aperte denuntiat, videam, ne fallar: suam fidem solutam esse; reip. ne desim. Exemplar ejus chirographi Titio dedi. Ipsa chirographa omnia, et quibus credidi, et ea, quibus fidem non habendam putavi, Laevo Cispio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. Accessit eo, ut milites ejus, cum Lepidus concionaretur, improbi per se, corrupti etiam per eos, qui praesunt Canidios, Rufrenosque, et caeteros, quos, cum opus erit, scietis conelamarint viri boni, pacem se velle, neque esse cum ullis pugnatos, duobus jam consulibus singularibus occisis, tot civibus pro patria amissis, hostibus denique omnibus judicatis, bonisque publicatis. Neque hoc

aut vindicaret Lepidus, aut sanaret. Huc me venire, et duobus exercitibus conjunctis objicere exercitum fidelissimum, maxima auxilia, principes Galliae, provinciam cunctam, summae dementiae, et temeritatis esse vidi: mihi que, si ita oppressus essem, remque publicam mecum perdidissem, mortuo non modo honorem, sed misericordiam quoque defuturam. Itaque rediturus sum, nec, tanta munera perditis hominibus dari posse, sinam. Exercitum locis ut habeam opportunis, provinciam tuear, etiamsi ille exercitus desciverit, omnia ut integra servem, dabo operam, quoad exercitus huc summittatis, pari que felicitate temp. hic vindicetis. Nec depugnare, si occasio tulerit: nec obsideri, si necesse fuerit: nec mori, si casus inciderit, pro vobis paratior fuerit quisquam. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum huc transjiciendum quam primum cures, et matures prius, quam hostes magis corroborentur, et nostri perturbentur. In quo si celeritas erit adhibita, resp. in possessione victoriae, deletis sceleratis, permanebit. Fac valeas, meque diligas. Fratrem meum tibi, fortissimum civem, et ad omnia paratissimum, excusem litteris? qui ex labore in febriculam incidit assiduam, et satis molestam. Cum primum poterit, istuc recurrere non dubitabit, ne quo loco reipub. desit. Meam dignitatem commendatam habeas, rogo: concupiscere me nihil oportet. Habeo te et amantissimum mei, et, quod optavi, summae auctoritatis. Tu videris, quantum, et quando tuum munus apud me velis esse. Tantum te rogo, in Hirtii locum me subdas, et ad tuum amorem, et ad meam observantiam. Vale.

ARGUMENTUM.

Agris dividendis præfici Plancus cupiebat ad militium gratiam colligendam: de ea re Cicero respondet.

M. T. C. Planco S. D.

In te, et in collega omnis spes est, diis approbantibus. Concordia vestra, quæ senatui declarata litteris vestris est, mirificè et senatus, et cuncta civitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria: si consultus senatus esset, ut quisque de te honorificentissimam sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certè ego fuisset; sed propter tarditatem sententiarum, moramque rerum, cum ea, quæ consulebantur, ad exitum non pervenirent, commodissimum mihi, Plancoque fratri visum est, uti eo, quod ne nostro arbitrato componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror, te ex Planci litteris cognovisse. Sed sive in S. C. sive in cæteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade, tantam esse apud omnes bonos tui charitatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Litteras tuas vehementer expecto, et quidè tales, quales maxime opto. Vale.

ARGUMENTUM.

Excusat se, quod Lepido crediderit, et suam diligentiam in copiis tuto reducendis declarat, accepto nuntio de Lepidi, Antonique conjunctione, quo in periculo subsidium Cæsariani exercitus postulat.

Plancus Ciceroni S. D.

Nunquam meherculè, mi Cicero, me poenitebit maxima pericula pro patria subire, dum, si quid

acciderit mihi, à reprehensione temeritatis absim. Confiterer imprudentia me lapsum, si unquam Lepido ex animo credidissem. CREDULITAS enim error est magis, quam culpa, et quidè in optimi cujusque mentem facillimè irrepit. Sed ego non hoc vitio penè sum deceptus: Lepidum enim pulchrè noram. Quid ergo est? pudor me, qui in bello maximè est periculosus, hunc casum coegit subire. Nam, si uno loco essem, verebar, ne cui obtreptatorum viderer, et nimium pertinaciter Lepido offensus, et mea patientia etiam alere bellum. Itaque copias propè in conspectu Lepidi, Antonique adduxi, quadragintaque millium passuum spatio relicto, consedi, eo consilio, ut vel celeriter accedere, vel salutariter recipere me possem. Adjunxi hæc in loco eligendo, flumen oppositum ut haberem, in quo mora transitus esset: Vocontii sub manu ut essent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter. Lepidus, desperato adventu meo, quem non mediocriter captabat, se cum Antonio conjunxit ad iv. Kal. Jun. eodemque die ad me castra moverunt. Viginti millia passuum cum abessent, res mihi nuntiata est. Dedi operam deum benignitate, ut et celeriter me reciperem, et hic discessus nihil fugæ simile haberet: non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum amitteretur, aut ab illis ferventibus latronibus interciperetur. Itaque pridè Non. Jun. omnes copias Isaram transjeci, pontesque, quos feceram, interrupi, ut et spatium ad se colligendum homines haberent, et ego me interea cum collega conjungerem, quem triduo, cum has dabam litteras, expectabam. Laterensis nostri et fidem, et ani-

num singularem in rempublicam semper fatebor. Sed certe nimia ejus indulgentia in Lepidum, ad hæc pericula perspicunda fecit eum minus sagacem. Qui quidem cum in fraudem se deductum videret, manus, quas justius in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est. In quo casu tamen interpellatus, adhuc vivit, et dicitur victurus. Sed tamen de hoc mihi parum certum est: et magno cum dolore parricidarum elapsus sum iis. Veniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati: iracundias autem harum rerum recentes habebant, quod Lepidum castigare non destiteram, ut extingueret bellum: quod colloquia facta improbabam: quod legatos, fide Lepidi missos ad me, in conspectum venire vetueram: quod C. Cantinium Vestinum, tribunum mil. missum ab Antonio ad eum cum litteris, exceperam. In quo hanc capio voluptatem, quod certe, quo magis me petiverunt, tanto majorem iis frustratio dolorem attulit. Tu, mi Cicero, quod adhuc fecisti, idem præsta, ut vigilantè, nervosèque nos, qui stamus in acie, subornes. Veniat Cæsar cum copiis, quas habet firmissimas: aut si ipsum aliqua res impedit, exercitus ejus mittatur: cujus ipsius magnum periculum agitur. Quidquid aliquando futurum fuit in castris perditorum contra patriam, hoc omne jam convenit. Pro urbis verò salute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? Quod si vos istic non defueritis, profectò, quod ad me attinet, omnibus rebus, abundè reipub. satisfaciam. Te quidem, mi Cicero, in dies meherculè habeo chariorem: sollicitudinesque meas quotidie magis tua merita exacuunt, ne quid

aut ex amore, aut ex judicio tuo perdam. Opto, ut mihi liceat jam præsentì pietate meorum officiorum tua beneficia tibi facere jucundiora. Vale.
VIII. Idus Jun. Cularone, ex finibus Allobrogum.

ARGUMENTUM.

Pollicetur se memorem beneficiorum: suas copias narrat: subsidium aut ab Octaviano, aut Africano exercitu postulat. Octavianum, quasi negligentem in tuenda rep. accusat.

Plancus Imp. Cos. Des. Ciceroni S. D.

Facere non possum, quin in singulas res, meritaque tua tibi gratias agam: sed meherculè facio cum pudore. Neque enim tanta necessitudo, quantum tu mihi tecum esse voluisti, desiderare videtur gratiarum actionem: neque ego lubentè pro maximis tuis beneficiis tam vili munere defungor orationis; et malo præsens observantia, indulgentia, assiduitate, memorem me tibi probare. Quod si mihi vita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates in tua observantia, indulgentia, assiduitate vincam. Amor enim tuus, ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non faciliè dixerim. De militum commodis fuit tibi curæ: quos ego non potentia meæ causa (nihil enim me non salutaritè cogitare scio) ornari volui à senatu: sed primùm, quod ita meritos iudicabam: deindè, quod ad omnes casus conjunctiones reipub. esse volebam: novissimè, ut ab omnium sollicitatione aversos eos tales vobis præstare possem, quales adhuc fuerunt. Nos adhuc hic

omnia integra sustinimus. Quod consilium nostrum, etsi, quanta sit aviditas hominum, non sine causa, talis victoriae, scio: tamen vobis probari spero. Non enim, si quid in his exercitibus sit offensum, magna subsidia respublica habet expedita, quibus subito impetu, ac latrocinio partidarum resistat. Copias verò nostras notas tibi esse arbitror. In castris meis legiones sunt veteranae tres, tironum vel luculentissima ex omnibus una. In castris Bruti una veterana legio, altera bima, octo tironum. Ita universus exercitus numero amplissimus est, firmitate exiguus. Quantum autem in acie tironi sit committendum, nihil sapè expertum habemus. Ad hoc robur nostrorum exercituum, sive Africanus exercitus, qui est veteranus, sive Cæsaris accessisset, æquo animo summam rempub. in discrimen deduceremus. Aliquantò autem proprius esse, quòd ad Cæsarem attinet, videbamus. Nihil destiti eum litteris hortari: neque ille intermisit affirmare, se sine mora venire, cum interim aversum illum ab hac cogitatione, ad alia consilia video se contulisse. Ego tamen ad eum Furnium nostrum cum mandatis, litterisque misi, si quid fortè proficere posset. Scis tu, mi Cicero, quòd ad Cæsaris amorem attinet, societatem mihi esse tecum: vel quòd in familiaritate Cæsaris, vivo illo, jam tueri eum, et diligere mihi fuit necesse: vel quòd ipse, quoad ego nosse potui, moderatissimi, atque humanissimi fuit sensus: vel quòd ex tam insigni amicitia mea, atque Cæsaris, hunc filii loco et illius, et vestro iudicio substitutum, non perindè habere mihi turpe videtur. Sed quidquid tibi scribo, dolentè me-

herculè magis, quàm inimicè facio. Quòd vivit Antonius hodiè, quòd Lepidus unà est, quòd exercitus habent non contemnendos, quòd sperant, quòd audent, id omne Cæsari acceptum referre possunt. Neque ego superiora repetam: sed ex eo tempore, quò ipse mihi professus est se venire, si venire voluisset; aut oppressum jam bellum esset, aut in adversissimam illis Hispaniam cum detrimento eorum maximo extrusum. Quæ mens eum, aut quorum consilia à tanta gloria, sibi verò etiam necessaria, ac salutari avocarint, et ad cogitationem consulatus bimestris, summo cum terrore hominum, et insulsa cum efflagitatione transulerint, exputare non possum. Multum in hac re mihi videntur necessarij ejus, et reipub. et ipsius causa proficere posse: plurimum, ut puto, tu quòque: cujus ille tanta merita habet, quanta nemo præter me. Nunquam enim obliviscar, maxima, ac plurima, me tibi debere. De his rebus, ut exigeret cum eo, Furnio mandavi. Quòd si, quantam debeo, habuero apud eum auctoritatem, plurimum ipsum juvero. Nos interea duriori conditione bellum sustinemus: quòd neque expeditissimam dimissionem putamus; neque tamen refugiendo commissuri sumus, ut majus detrimentum respub. accipere possit. Quòd si aut Cæsar se respexerit, aut Africanæ legiones celeritè venerint: securos vos ab hac parte reddemus. Tu, ut instituisti, me diligas, rogo, proprièque tuum esse, tibi persuadas. V. Kal. Sex. ex castris.

A R G U M E N T U M.

*Modeste reprehendit in Furnio præproperam ad-
piscendæ præturæ festinationem.*

M. T. C. C. Furnio S. D.

Si interest, id quod homines arbitrantur, reip. te, ut instituisti, atque fecisti, navare operam, rebusque maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, interesse; nihil videris melius, neque laudabilius, neque honestius facere posse: istamque operam tuam, navitatem, animum in temp. celeritati præturæ anteponendam censeo. Nolo enim te ignorare, quantam laudem consecutus sis: mihi crede proximam Planco, idque ipsius Planci testimonio: præterea fama, scientiaque omnium. Quamobrem, si quid operis tibi etiam nunc restat, id maximoperè censeo persequendum. Quid enim honestius? aut quid honesto anteponendum? sin autem satisfactum reipub. putas, celeritèr ad comitia, quandò maturè futura sunt, veniendum censeo: dummodò ne quid hæc ambitiosa festinatio imminuat ejus gloriæ, quam consecuti sumus. Multi clarissimi viri, cum reipub. darent operam, annum petitionis suæ non obierunt, quod eo facilius nobis est, quod non est annus hic tibi destinatus. Ut, si ædilis fuisses, post biennium tuus annus esset. Nunc nihil prætermittere videbare usitati, et quasi legitimi temporis ad petendum. Video autem, Planco consule, etsi etiam sine eo rationes expeditas haberes, tamen splendidiorem petitionem tuam fore, si modò ista ex sententia confecta essent. Omnino plura me scribere, cum

num tantum consilium, iudiciumque sit, non ita necesse arbitrabar: sed tamen sententiam meam tibi ignotam esse volebam: cujus est hæc summa, ut omnia te metiri dignitate malim, quam ambitione; majoremque fructum ponere in perpetuitate laudis, quam in celeritate præturæ. Hæc eadem locutus sum domi meæ, adhibito Quinto fratre meo, et Cæcina, et Calvisio, studiosissimis tui, cum Dardanus, libertus tuus interesset. Omnibus probari videbatur oratio mea: sed tu optimè iudicabis. Vale.

A R G U M E N T U M.

Scripserat Furnius, ad comitia prætoria se venturum: Cicero dissuadet, comitiaque dilata significat.

M. T. C. C. Furnio S. D.

Lectis tuis litteris, quibus declarabas, aut mittendos Narbonenses, aut cum periculo dimittendum, illud magis timui; quod vitatum, non molestè fero. Quod de Planci, et Bruti concordia scribis, in eo vel maximam spem pono victoriæ. De Gallorum studio, nos aliquandò cognoscemus, ut scribis, cujus id opéra maximè excitatum sit: sed jam, mihi crede, cognovimus. Itaque jucundissimis tuis litteris stomachatus sum in extremo. Scribis enim, si in Sextilem comitia, citò te: si jam confecta, citius; ne diutius cum periculo fatuus sis. O mi Furni, quam tu causam tuam non nosti, qui alienas tam facile discas. Tu nunc candidatum te putas: et id cogitas, ut aut ad comitia curras, aut si jam confecta, domi tuæ sis scilicet ne cum